

Motion

1982/83:55

Allan Ekström och Gunnar Biörck i Värmdö

Ändringar i rättegångsbalken m. m. (prop. 1982/83:41)

Propositionen innefattar förslag om att utvidga området för strafföreläggande från 60 till 100 dagsböter.

Institutet strafföreläggande utgör undantag från den självklara och oförytterliga principen att all straffrättskipning skall utövas av domstol. Som lagrådet påpekat är strafföreläggande en summarisk, utomjudiciell handläggningsform, som lämpar sig endast för fall då fråga är om bagatellförseelse eller annat ringa brott. "Enligt lagrådets mening måste man därför ställa sig tveksam till tanken att avgöra frågor om ansvar för brott av nu angiven svårhetsgrad i summariska former utom rätta. Härtill kommer intresset av rättssäkerhet för den misstänkte och önskemålet att redan genom handläggningsformen främja laglydnaden" (s. 39).

Förslaget innebär som framgått en höjning av dagsbotsgränsen från 60 ändå upp till 100 dagsböter. Det kan anmärkas att det högsta antalet dagsböter som över huvud taget får utdömas är för ett brott 120 och för flera brott 180. Dagsböter över 100 skulle alltså få utdömas uteslutande av domstol.

De av lagrådet åberopade skälen måste tillmätas avgörande betydelse. Alldeles särskilt gäller detta hänsynen till rättssäkerheten och den enskildes rättsskyddsanspråk. I strafföreläggandefallet saknas den opartiska bedömning av ansvars- och påföljdsfrågan som domstolsprocessen ger garantier för. Rättskipningen – i vilken lekmän deltar – sker slutligen under insyn av allmänhet och massmedia; SOU 1982:26 s. 79 (se nedan).

En ytterligare utvidgning av institutet innebär dessutom en beaktansvärd risk för kollision med bestämmelserna i brottsbalken (34 kap.) om sammanträffande av brott. Den misstänkte kan ha dömts tidigare för brott och vara villkorligt frigiven eller stå under skyddstillsyn eller villkorlig dom. Genom det av åklagaren ensam beslutade strafföreläggandet blir i själva verket avgjort – något som lagrådet också anförde mot förslaget – att flera av brottsbalkens påföljdsalternativ icke skall tillämpas. Detsamma kommer att gälla en hel del andra åtgärder som återfinns i 34 kap. brottsbalken. Användningen av det differentierade reaktionssystem som brottsbalken innefattar kan sålunda komma att uteslutas.

Till det anförda kommer att rättegångsutredningen i sitt betänkande Processen i tingsrätt (SOU 1982:25 och 26) ingående dryftat hithörande spörsmål; betänkandet är f. n. föremål för remissbehandling.

Det ekonomiska argument som åberopats för reformen är enligt min mening ingalunda av den tyngd eller styrka att det – om nu en sådan

jämförelse över huvud taget är möjlig att företa – tar över skälen emot en ändring av gällande ordning. Propositionen bör således avslås i denna del.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi
att riksdagen avslår förslaget till ändring av 48 kap. 4 § rättegångsbalken.

Stockholm den 16 november 1982

ALLAN EKSTRÖM (m)

GUNNAR BIÖRCK (m)
i Värmdö